

ARTUR BORKOWSKI

KANAŁY DYSTRYBUCJI UBEZPIECZEŃ GOSPODARCZYCH

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym¹ obowiązuje już prawie 9 lat. W tym czasie nastąpiła daleko idąca integracja ze strukturami Unii Europejskiej oraz z europejską gospodarką, w tym z europejskim rynkiem ubezpieczeniowym. Ze względu na powyższe oraz trwające prace nad zmianą regulacji unijnych jest to dobry moment na analizę i podsumowanie, jak funkcjonuje dystrybucja ubezpieczeń w Polsce.

Pośrednictwo ubezpieczeniowe wiąże się integralnie z nowoczesną organizacją ubezpieczeń gospodarczych, opartą na zasadach rynkowych. Dzięki pośrednictwu ubezpieczeniowemu ubezpieczyciele mogą pozyskać znaczną liczbę ubezpieczających. Pozwala ono także potencjalnym ubezpieczającym lepiej orientować się w mechanizmach rynku ubezpieczeniowego, przyczyniając się do umasowienia ubezpieczeń i stałego podnoszenia świadomości ubezpieczeniowej społeczeństwa. Działalność pośredników ubezpieczeniowych skraca drogę między ubezpieczycielem i ubezpieczającym, ułatwia ich kontakty. Pośrednicy ubezpieczeniowi są niezwykle ważnym elementem rynku ubezpieczeniowego. Ich znaczenie wynika przede wszystkim ze znacznej liczby umów ubezpieczeń, przy zawieraniu których pośredniczą.

Uchwalona w 2003 r. ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym jest pierwszą kompleksową, wyczerpującą regulacją pośrednictwa ubezpieczeniowego. Jest ona najważniejszym aktem prawnym regulującym dystrybucję ubezpieczeń gospodarczych zarówno pośrednią, jak i bezpośrednią. Niestety, inne akty prawne tworzą własne regulacje, które są niespójne, a nawet sprze-

---

Mgr ARTUR BORKOWSKI – Studium Doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

¹ Dz. U. 2003, nr 124, poz. 1154 z późn. zm.

czne z ustawą o pośrednictwie ubezpieczeniowym. W artykule dokonam analizy funkcjonujących regulacji, publikacji oraz innych opracowań dotyczących dystrybucji ubezpieczeń. Zwrócę uwagę na najważniejsze problemy, nieścisłości, nieprawidłowe rozwiązania. Celem pracy jest krytyczna analiza istniejących rozwiązań, aby można było stworzyć nowe, które będą logiczne i spójne.

I. DYSTRYBUCJA I KANAŁ DYSTRYBUCJI W UJĘCIU NAUK EKONOMICZNYCH

W polskim prawie brak definicji kanału dystrybucji², brak też jednolitej definicji w doktrynie. Zagadnienia związane z dystrybucją są często omawiane przez przedstawicieli nauk ekonomicznych. Jak twierdzi M. Ratajczak³, pojęcie dystrybucji nie jest pojęciem jednoznacznym, a w literaturze spotykamy różne próby jego zdefiniowania. Autorka prezentuje definicje dystrybucji w ujęciu makroekonomicznym (proces i struktura przemieszczania towarów od wytwórców do ostatecznych nabywców), mikroekonomicznym (proces sprzedaży produktów określonego przedsiębiorstwa do ostatecznych nabywców), czynnościowym (wszelkie decyzje i czynności związane z dostarczaniem wytworzonych produktów finalnemu nabywcy). Chyba najwłaściwszą definicją dotyczącą dystrybucji produktów jest zaproponowana przez A. Czubałę⁴: „Dystrybucja oznacza zorientowaną na osiąganie zysku działalność obejmującą planowanie, organizowanie i kontrolowanie sposobu przemieszczania gotowych produktów z miejsc ich wytwarzania do miejsc sprzedaży nabywcom finalnym”⁵. Ratajczak⁶ podaje również kilka definicji kanału dystrybucji:

– jest to sieć instytucji lub jednostek, które wykonują działania marketingowe w celu przekazania produktu od producenta do nabywcy

---

² Kanały dystrybucji nazywane są również kanałami rynku, marketingowymi, zbytu. Por. A. K u f e l - S i e m i ń s k a, *Właściwości kanałów dystrybucji usług ubezpieczeniowych*, Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu 2005, s. 13.

³ *Dystrybucja ubezpieczeń przez Internet*, Warszawa: Fundacja „Warta” 2001, s. 11.

⁴ *Dystrybucja produktów*, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne 2001, s. 15.

⁵ Por. Ph. K o t l e r, *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*, Warszawa: Gebethner i Ska 1994, s. 536.

⁶ Dz. cyt., s. 13.

- to sposób połączeń i kolejność, w jakiej występują agencje i instytucje pośredniczące, przez które przepływa jeden lub więcej strumieni
- to liczba i kolejność występowania pośredników na drodze przesuwania produktu od wytwórcy do ostatecznego nabywcy
- kanał dystrybucji tworzą wszystkie podmioty uczestniczące w sposób pośredni lub bezpośredni w działaniach dystrybucyjnych
- zbiór wzajemnie zależnych od siebie organizacji, współuczestniczących w procesie dostarczania produktu lub usługi do użytkownika lub konsumenta.

Kanały dystrybucji stanowią kluczowy element rozważań zbytu jako jednego z instrumentów marketingu⁷, dlatego też wielu autorów sporządza swój podział kanałów dystrybucji ubezpieczeń.

Do dystrybucji ubezpieczeń adekwatna będzie definicja kanału dystrybucji zaprezentowana przez Czubałę⁸, akcentująca podmiotową strukturę kanału: kanał dystrybucji to zbiór wzajemnie zależnych od siebie organizacji, współuczestniczących w procesie dostarczania produktu lub usługi do użytkownika lub konsumenta⁹.

R. Otto i J. Otto stwierdzili¹⁰, że jest możliwy podział na:

- dystrybucję pośrednią (z podziałem na agentów, brokerów, banki)
- dystrybucję bezpośrednią (opartą na osobach fizycznych, jak i na mediach – przesyłkach pocztowych, prasie, telefonie).

A. Rutkowski¹¹ również zaproponował podział na kanały bezpośrednie i pośrednie, jednak nie wyróżniał „podtypów” kanału bezpośredniego, a w kanale pośrednim wyróżnił agentów indywidualnych i zbiorowych oraz brokerów ubezpieczeniowych. B. Nowotarska-Romaniak¹² obok typowego kanału dystrybucji z udziałem agenta ubezpieczeniowego i/lub brokera ubezpieczeniowego zaproponowała podział na sprzedaż bezpośrednią oraz sprzedaż z wykorzystaniem przedsiębiorstw transportowych, przedsiębiorstw turystycznych, indywidualnych organizatorów wycieczek, pracodawców lub związków zawodowych, czasopism, automatów. Podobny podział stosuje J. Przybyt-

---

⁷ Por. R. O t t o, J. O t t o, *Dystrybucja w strategii marketingowej firmy ubezpieczeniowej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 54(1996), s. 184.

⁸ Dz. cyt., s. 21.

⁹ Por. K o t l e r, dz. cyt., s. 480.

¹⁰ Dz. cyt., s. 184.

¹¹ *Dystrybucja usług ubezpieczeniowych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 1993, nr 10-12.

¹² *System dystrybucji jako istotny element w funkcjonowaniu polskich firm ubezpieczeniowych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2000, nr 3-4.

niowski¹³. Obok dystrybucji bezpośredniej wyróżnił dystrybucję pośrednią z podziałem na kanały klasyczne (agentów i brokerów) oraz nieklasyczne kanały, takie jak banki, przedsiębiorstwa turystyczne, dealerzy samochodowi, doradcy majątkowi oraz agenci biur sprzedaży nieruchomości.

Nieco inny podział kanałów dystrybucji stworzyła A. Kufel-Siemińska¹⁴. Podaje ona przypadki, w których ubezpieczyciel kontaktuje się z usługobiorcą:

- bezpośrednio
- za pośrednictwem agenta ubezpieczeniowego
- za pośrednictwem brokera ubezpieczeniowego
- za pośrednictwem agenta ubezpieczeniowego i brokera ubezpieczeniowego.

Dla porządku można wspomnieć o podziale kanałów dystrybucji na:

- bezpośrednie i pośrednie
- krótkie i długie
- wąskie i szerokie
- transakcyjne i rzeczowe
- konwencjonalne i zintegrowane pionowo (zarówno zintegrowane na całej długości, jak i częściowo)
- administrowane, kontraktowe oraz korporacyjne
- własne, częściowo własne, obce¹⁵.

Należy jeszcze wspomnieć o definicji zaproponowanej przez J. Monkiewicza i N. Pazio¹⁶, którzy definiują system dystrybucji jako sieć wykonującą operację przemieszczenia produktu ubezpieczeniowego od firmy do jej klientów.

Jak widać definicji i podziałów kanałów dystrybucji jest wiele w naukach ekonomicznych. Niestety, podziały te mają niewielkie oparcie w przepisach prawa, czasem nawet tworzą nowe pojęcia, jak np. agenci indywidualni i zbiorowi, często zdarza się traktować bank jako osobny kanał dystrybucji¹⁷.

---

¹³ *Pośrednictwo ubezpieczeniowe w Polsce na tle regulacji obowiązujących w Unii Europejskiej*, „Prace naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu” 1999, nr 813, s. 56.

¹⁴ *Właściwości kanałów dystrybucji usług ubezpieczeniowych*, Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu 2005, s. 18.

¹⁵ Za: C z u b a ł a, dz. cyt., s. 25.

¹⁶ *Marketing ubezpieczeniowy i komunikacja marketingowa*, w: *Podstawy ubezpieczeń*, t. III, red. J. Monkiewicz, Warszawa: Poltex 2003, s. 383.

¹⁷ O znaczeniu i problemach związanych z *bancassurance* pisze A. Kubiak (*Umowa*

II. DYSTRYBUCJA I KANAŁ DYSTRYBUCJI W UJĘCIU NAUK PRAWNYCH

Przedstawiciele nauk prawnych nie tworzą ani tyłu definicji dystrybucji i kanałów dystrybucji, ani tym bardziej klasyfikacji co ekonomiści. Jednak można wyróżnić kilka problemów związanych z dystrybucją ubezpieczeń dość często poruszanych przez doktrynę.

Najistotniejszym z nich jest zakres podmiotowy pośrednictwa. Istnieją dwie koncepcje pośrednictwa¹⁸. Szersza (tzw. francuska) dzieli pośredników ubezpieczeniowych na trzy grupy:

- pracowników ubezpieczyciela, których zadaniem jest pozyskiwanie ubezpieczeń (akwizytorów)
- agentów ubezpieczeniowych
- brokerów ubezpieczeniowych.

Węższa koncepcja (tzw. niemiecka) do pośredników ubezpieczeniowych zalicza jedynie agentów ubezpieczeniowych i brokerów ubezpieczeniowych. W Polsce obowiązuje koncepcja niemiecka, ponieważ art. 6 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym wymienia kategorie osób, które, podejmując te same czynności co pośrednicy ubezpieczeniowi, nie muszą posiadać statusu pośredników ubezpieczeniowych. Są to członkowie zarządu, prokurenci oraz pracownicy ubezpieczyciela¹⁹. Należy też wspomnieć, że do chwili wejścia w życie ustawy nowelizującej ustawę o pośrednictwie ubezpieczeniowym²⁰ w 2005 r. zakresem ustawy nie są objęci agenci morscy i maklerzy morscy²¹.

Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym stanowi, że pośrednikami ubezpieczeniowymi są agenci ubezpieczeniowi i brokerzy ubezpieczeniowi. Artykuły 14, 15, 24 wprowadzają zakaz łączenia działalności agencyjnej z dzia-

---

ubezpieczenia na rzecz osoby trzeciej i na cudzy rachunek, Bydgoszcz–Toruń: Oficyna Wydawnicza Branta 2008, s. 90 n.). Autorka zwraca uwagę, że banki są ważnymi podmiotami na rynku ubezpieczeniowym, a umowom zawierany przez banki towarzyszy wiele problemów związanych z brakiem oraz nieprzestrzeganiem istniejących regulacji prawnych.

¹⁸ Por. E. K o w a l e w s k i, *Pośrednictwo ubezpieczeniowe*, w: *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, t. I, red. A. Wąsiewicz, Bydgoszcz: Oficyna Wydawnicza Branta 1994.

¹⁹ Por. P. B a ł a s z, K. S z a n i a w s k i, *Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Komentarz*, Kraków: Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. 2005, s. 46.

²⁰ Ustawa z dnia 18.02.2005 r. o zmianie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2005, nr 48, poz. 447.

²¹ Por. E. K o w a l e w s k i, T. S a n g o w s k i, *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Komentarz*, Warszawa: LexisNexis 2004, s. 401.

łałością brokerską. Analizie poprawności i skuteczności tych zapisów jest poświęcona znaczna liczba opracowań²².

Zdaniem J. Przybytniowskiego, „najwięcej emocji wzbudza funkcjonowanie na rynku ubezpieczeniowym podmiotu świadczącego usługi pośrednictwa ubezpieczeniowego na rzecz wielu firm – multiagenta”²³. Wprawdzie art. 11 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym jednoznacznie dopuścił funkcjonowanie tzw. multiagencji, ale problem reprezentowania przez agenta kilku zleceńodawców cały czas istnieje i nie jest uregulowany w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym.

III. FUNKCJONOWANIE KANAŁÓW DYSTRYBUCJI NA POLSKIM RYNKU UBEZPIECZENIOWYM

W literaturze ubezpieczeniowej o kanałach dystrybucji usług ubezpieczeniowych pisze się na gruncie marketingu dóbr materialnych, dokonując bezpośredniego przeniesienia z dorobku tej dziedziny nauk ekonomicznych, nie uwzględniając specyfiki usług ubezpieczeniowych²⁴. Niestety, brak opracowań dotyczących kanałów dystrybucji negatywnie wpływa na legislację i stosowanie prawa w tym zakresie.

Artykuł 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 22.05.2003 r.²⁵ stwierdza, że czynnościami ubezpieczeniowymi są m.in. zawieranie umów ubezpieczenia, umów reasekuracji lub umów gwarancji ubezpieczenio-

---

²² Dopuszczalne przez prawo powiązania analizuje A. Chróścicki (*Agent nie może być brokerem*, „Gazeta Ubezpieczeniowa” 2003, nr 44, s. 26); E. Kowalewski (*Broker ubezpieczeniowy w świetle regulacji prawnej – zagadnienia cywilnoprawne*, „Prawo Asekuracyjne” 1996, nr 1 s. 43) opisuje, jak fakt udzielania agentom ubezpieczeniowym spowodował proces obniżania się społecznego zaufania do brokerów ubezpieczeniowych.

²³ *Problem etyki pośrednictwa ubezpieczeniowego*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2001, nr 1-2.

²⁴ K u f e l - S i e m i ń s k a, dz. cyt., s. 7. Autorka w dalszej części pracy twierdzi, że zagadnienia związane z kanałami dystrybucji usług ubezpieczeniowych są zwykle ujmowane w ujęciu podmiotowym z perspektywy prawnej. Niestety, autorka nie podaje przykładów takich opracowań. Prawdopodobnie pisze tu o pracach poświęconych pośrednictwu ubezpieczeniowemu, opisujących działalność agentów ubezpieczeniowych i brokerów ubezpieczeniowych. Tych opracowań jest dużo, ale należy zaznaczyć, że zazwyczaj autorzy nie mają ambicji opisywania kanałów dystrybucji, a jedynie zajmują się analizą regulacji prawnych dotyczących pośredników ubezpieczeniowych.

²⁵ Ustawa z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, Dz.U. 2003, nr 124, poz. 1151.

wych lub zlecenie ich zawierania uprawnionym pośrednikom ubezpieczeniowym w rozumieniu ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym²⁶.

Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym (art. 2) stanowi, że pośrednictwo ubezpieczeniowe jest wyłącznie wykonywane przez agentów ubezpieczeniowych i brokerów ubezpieczeniowych. Od powyższej zasady jest jednak kilka wyjątków.

Bezpośredni kanał dystrybucji ubezpieczeń jest zdefiniowany przez art. 6 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, który stanowi, że zawieranie lub wykonywanie umów ubezpieczenia przez członka zarządu zakładu ubezpieczeń, prokurenta zakładu ubezpieczeń lub przez osobą będącą pracownikiem²⁷ ubezpieczyciela, w imieniu i na rzecz tego zakładu, nie jest pośrednictwem ani wykonywaniem czynności agencyjnych w rozumieniu ustawy.

W okresie od 01.01.2004 r. do 31.12.2005 r.²⁸ na podstawie art. 3 przepisów ustawy nie stosowało się do podmiotów świadczących morskie usługi agencyjne lub morskie usługi maklerskie²⁹. Jak podkreślali przedstawiciele doktryny³⁰, powyższe rozwiązanie nie było zgodne z dyrektywą w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego³¹.

Również na podstawie art. 3 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym przepisów ustawy nie stosuje się, gdy są spełniane (łącznie) poniższe warunki³²:

---

²⁶ Na marginesie należy wspomnieć o trafnej uwadze Kowalewskiego i Sangowskiego (dz. cyt., s. 26), że ustawa o działalności gospodarczej, mimo że nie jest aktem nadrzędnym w stosunku do innych ustaw ubezpieczeniowych, to wykazuje cechy tzw. aktu wiodącego.

²⁷ Zgodnie z art. 2 Ustawy z dnia 26.06.1974 r. Kodeks pracy pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Należy podkreślić, że za pracownika nie można uznać osoby zatrudnionej na podstawie popularnej umowy zlecenia.

²⁸ Przepis przestał obowiązywać w związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 8.07.2005 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, Dz.U. 2005, nr 167, poz. 1396.

²⁹ Działalność tych podmiotów reguluje Ustawa z dnia 18.09.2001 r. Kodeks morski, Dz.U. 2001, nr 138, poz. 1545.

³⁰ A. Chróścicki, *Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym z komentarzem*, Bydgoszcz–Warszawa: Oficyna Wydawnicza Branta 2004, s. 16.

³¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/92/WE z 9.12.2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego, Dz.Urz. nr L 9 z dn. 15.01.2003 r.

³² Zapisy te zostały wprowadzone w krajowy porządek prawny na podstawie Art. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 18.02.2005 r. o zmianie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2005, nr 48, poz. 447.

– umowa ubezpieczenia, której zawarcia lub wykonania dotyczą czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego, wymaga wiedzy jedynie w zakresie oferowanej ochrony ubezpieczeniowej oraz nie jest umową ubezpieczenia na życie ani umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

– podstawową działalnością przedsiębiorcy nie jest działalność w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego

– umowa ubezpieczenia, której zawarcia lub wykonania dotyczą czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego, zawierana jest jako uzupełnienie dostarczanych przez przedsiębiorcę towarów lub świadczonych usług, i pokrywa następujące ryzyka: zniszczenia, utraty lub uszkodzenia tych towarów, uszkodzenia lub utraty bagażu oraz innych ryzyk związanych z usługami w zakresie podróży oferowanymi przez przedsiębiorcę, w tym objętych ubezpieczeniem na życie lub ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej

– wysokość rocznej składki należnej z umowy ubezpieczenia, a w przypadku umowy ubezpieczenia grupowego wysokość rocznej składki opłacanej przez ubezpieczającego, nie przekracza kwoty stanowiącej równowartość 500 euro, obliczonej w złotych według średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w tabeli kursów nr 1 każdego roku, a czas trwania umowy ubezpieczenia nie przekracza 5 lat.

Zapisy art. 3 są właściwie identyczne z zapisami art. 1 ust. 2 dyrektywy w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego. Ponieważ wszystkie warunki mają być spełnione łącznie, ich zastosowanie ma ograniczony zasięg. W praktyce stosuje się je do zawierania ubezpieczeń przez podmioty zajmujące się turystyką (organizatorów turystyki, agentów i pośredników turystycznych)³³³⁴.

Powyższe zapisy „zastąpiły” art. 10 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, uchylony w 2005 r.³⁵ Zgodnie z art. 10 przedsiębiorca mógł, na podstawie umowy zawartej z ubezpieczycielem, wykonywać działalność agencyjną, jako działalność uzupełniającą do podstawowej działalności gospodarczej, bez konieczności wykonywania czynności agencyjnych przez osoby fizyczne, spełniające wymóg określony w art. 9 ust. 1 pkt 5, jeżeli:

---

³³ Por. zapisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), Dz.U. 251, poz. 1885.

³⁴ Por. B a ł a s z, S z a n i a w s k i, dz. cyt., s. 32.

³⁵ Por. Art. 1 pkt 9 Ustawy z dnia 18.02.2005 r. o zmianie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2005, nr 48, poz. 447.

– działalność agencyjna pozostawała w bezpośrednim związku z podstawową działalnością tego przedsiębiorcy i nie wymagała szczegółowej wiedzy w zakresie ubezpieczeń

– czas trwania umowy ubezpieczenia nie przekraczał 12 miesięcy

– wykonywał czynności agencyjne osobiście lub przy pomocy osób zatrudnionych u tego przedsiębiorcy na podstawie umowy o pracę.

Przepis nie miał zastosowania do ubezpieczeń na życie³⁶.

Należy wspomnieć, że zapisy w art. 41 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie składania wniosków o wpis do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz zgłaszania zmian danych objętych tym wpisem³⁷ stwierdzały, że do rejestru agentów ubezpieczeniowych zgłasza się jedynie samych przedsiębiorców bez danych osób wykonujących czynności agencyjne. Jednak te osoby musiały spełniać wymogi określone w art. 9 ust. 1-4³⁸.

W ustawie o działalności ubezpieczeniowej istniał art. 37e ust. 3 stwierdzający, że organ nadzoru³⁹, na wniosek zakładu ubezpieczeń lub zainteresowanego, wydaje zezwolenie na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego. Na podstawie art. 37e ust. 5 PUNU, opierając się na za-

---

³⁶ K. Przewalska, M. Orlicki (*Nowe prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Bydgoszcz–Warszawa–Poznań: Oficyna Wydawnicza Branta 2004, s. 371) tak uzasadniają potrzebę istnienia „specjalnych” zasad dla pewnych agentów ubezpieczeniowych: Przepisy ustawy, jak dotychczas, przewidują pewne wyjątki od wymogu wykonywania czynności agencyjnych przez osoby, które muszą posiadać pełną wiedzę i szczególne kwalifikacje. Mowa tutaj o tzw. ubocznej działalności agencyjnej, kiedy przedsiębiorca dodatkowo pośredniczy w zawieraniu umów ubezpieczenia. Sytuacje takie występują w pewnych obszarach działalności i są ściśle związane z jej wykonywaniem. Jako przykład można wskazać organizatorów turystyki czy też dealerów samochodowych. Wykonywanie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego w takich przypadkach jest uzupełnieniem prowadzonej działalności. Pośredniczenie w zawieraniu umów ubezpieczenia w takich sytuacjach nie wymaga również tak głębokiej wiedzy jak w przypadku wykonywania tej działalności jako działalności podstawowej. Z tego względu ustawodawca przewidział wprowadzenie przepisu umożliwiającego wykonywanie działalności agencyjnej bez obowiązku wykonywania czynności agencyjnych przez osoby fizyczne spełniające wymóg określony w art. 9 ust. 1 pkt 5 (odbycie szkolenia zakończonego zdaniem egzaminem).

³⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12.11.2003 r. w sprawie sposobu składania wniosków o wpis do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz zgłaszania zmian danych objętych tym wpisem, Dz.U. 2003, nr 211, poz. 2053.

³⁸ Powyższe rozwiązanie należy uznać za niezgodne z dyrektywą w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego. Por. R. P o t r z e s z c z, *Komentarz do ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym*, w: *Prawo ubezpieczeń – ustawy z komentarzem*, red. S. Rogowski, Warszawa: Poltex 2004, s. 497.

³⁹ Wówczas Państwowy Urząd Nadzoru Ubezpieczeń (PUNU).

rządzeniu Ministra Finansów⁴⁰, mogło zwolnić niektóre grupy osób wykonujących działalność agencyjną od obowiązku uzyskania zezwolenia. Zwolnienie mogło dotyczyć przedsiębiorców wykonujących działalność agencyjną jako działalność uzupełniająca, związaną z podstawowym zakresem jego działalności. „Zwolnienie” nie mogło dotyczyć przedsiębiorców pośredniczących na rzecz i w imieniu zakładów ubezpieczeń oferujących ubezpieczenia na życie⁴¹.

Mimo wykreślenia art. 10 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz usunięcia zapisów odnoszących się do tej kategorii przedsiębiorców m.in. z art. 39, 41 nadal istnieje kategoria agentów ubezpieczeniowych, których można określić mianem „zwolnionych”. Jest to nieco „dziwna” kategoria, ponieważ w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym nie ma żadnego zapisu, który by o nich mówił, z wyjątkiem dość enigmatycznego zapisu (art. 40 ust. 2 pkt 2) mówiącego, że w rejestrze agentów ubezpieczeniowych znajduje się informacja, czy agent ubezpieczeniowy jest bankiem, spółdzielczą kasą oszczędnościowo-kredytową albo innym podmiotem, do którego stosuje się szczególne zasady w zakresie spełniania przez osoby wykonujące czynności agencyjne warunku, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 5.

Zapis o takiej samej treści jak w art. 40 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym znajduje się w par. 3 pkt. 1 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18.09.2006 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru⁴². W rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4.07.2005 r. w sprawie sposobu składania wniosków o wpis albo o zmianę wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz wykazu dokumentów dołączonych do takich wniosków⁴³ w par. 5 pkt 3 oraz par. 7 pkt. 3 są zapisy o oświadczeniach ubezpieczyciela, które dołącza się do wniosków o wpis lub o zmianę wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych mówiące, że w przypadku danego agenta ubezpiecze-

---

⁴⁰ Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 7.11.1995 r. w sprawie określenia warunków zwalniania niektórych osób wykonujących działalność agencyjną od obowiązku jej wykonywania przy pomocy osób fizycznych posiadających zezwolenie Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego, M.P. 1995, nr, 59 poz. 661.

⁴¹ Por. C h r u ś c i c k i, dz. cyt., s. 45.

⁴² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18.09.2006 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru, Dz.U. 2006, nr 178, poz. 1316.

⁴³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4.07.2005 r. w sprawie sposobu składania wniosków o wpis albo o zmianę wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz wykazu dokumentów dołączonych do takich wniosków, Dz.U. 2005, nr 125, poz. 1052.

niowego zastosowano szczególne zasady w zakresie spełniania przez osoby fizyczne warunku, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt. 5 ustawy, bądź też agent ubezpieczeniowy utracił ten status.

Dopiero po analizie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7.07.2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania⁴⁴ można zrozumieć powyższe zapisy. W paragrafie 2 pkt. 2 znajduje się zapis, że osoba, która będzie wykonywała czynności agencyjne w odniesieniu do umów ubezpieczeń działu II, które pozostawać będą w bezpośrednim związku z podstawową działalnością agenta ubezpieczeniowego i nie będą wymagać szczegółowej wiedzy w zakresie ubezpieczeń oraz czas trwania umowy ubezpieczenia nie przekracza 12 miesięcy, w przypadku, gdy osoba ta jest zatrudniona u agenta ubezpieczeniowego na podstawie umowy o pracę, odbywa szkolenie w wymiarze, co najmniej 36 godzin (o 12 lub nawet 116 godzin mniej niż inne osoby fizyczne wykonujące czynności agencyjne).

Reasumując – mimo uchylecia art. 10 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym i braku delegacji ustawowej do stworzenia odpowiednich zapisów nadal istnieje kategoria „zwolnionych” agentów ubezpieczeniowych, działających na prawie tych samych zasadach co wcześniej.

Analizując kanały dystrybucji w ujęciu podmiotowym, należy wspomnieć również o rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie danych gromadzonych w bazach danych tworzonych przez Polską Izbę Ubezpieczeń⁴⁵. Na mocy wyżej wymienionego rozporządzenia PIU gromadzi m.in. dane dotyczące ubezpieczeń działu I i obejmujące kwotę składki przypisanej brutto z podziałem na sposób zawarcia umowy ubezpieczenia, w tym umowy zawierane indywidualnie, umowy grupowe i umowy zawierane za pośrednictwem banków, oraz czy umowy ubezpieczenia były zawarte za pośrednictwem agentów, multiagentów, brokerów, pracowników etatowych, instytucji finansowych, Internetu, infolinii zakładów ubezpieczeń i innych podmiotów⁴⁶. Nieco odmiennie dane gromadzone są odnośnie liczby umów oraz liczby ubezpieczo-

---

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7.07.2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania, Dz.U. 2005, nr 125, poz. 1053.

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18.08.2007 w sprawie danych gromadzonych w bazach danych tworzonych przez Polską Izbę Ubezpieczeń, Dz.U. 2007, nr 159, poz. 1119.

⁴⁶ Par. 4 pkt. 1 i 2. Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18.08.2007 w sprawie danych gromadzonych w bazach danych tworzonych przez Polską Izbę Ubezpieczeń, Dz.U. 2007, nr 159, poz. 1119.

nych z podziałem na ubezpieczenia zaliczane do ubezpieczeń indywidualnych, ubezpieczenia zaliczane do ubezpieczeń grupowych, ubezpieczenia za pośrednictwem banków, agentów, multiagentów, brokerów, pracowników etatowych, instytucji finansowych, Internetu, infolinii zakładów ubezpieczeń i innych podmiotów⁴⁷.

Jak widać na podstawie rozporządzenia, zakres danych, jakie zbiera PIU, jest znaczny i szczegółowy. Niestety, rozporządzenie mówi jedynie o zbieraniu danych o podmiotach zawierających ubezpieczenia działu I, całkowicie pomija analogiczne dane odnośnie do ubezpieczeń działu II. Zawiera też wiele innych błędnych sformułowań, które sprawiają, że gromadzone dane mają niewielką wartość.

W par. 4 pkt. 1 mowa o ubezpieczeniach zawieranych indywidualnie, umowach grupowych i zawieranych przez banki. Obok dwóch pierwszych kategorii, które są obszernie i szczegółowo opisane w literaturze ekonomicznej i prawniczej, wprowadza trzecią, tzn. ubezpieczenia zawierane za pośrednictwem banków. Rozporządzenie nie precyzuje, czy traktować je jako osobną kategorię czy też umowy ubezpieczenia zawierane przez banki zaliczać również do którejś z dwóch pierwszych kategorii.

Nie wiadomo też, dlaczego odnośnie do przypisu składki brutto i liczby umów⁴⁸ rozporządzenie wymienia różne podmioty. Na dodatek oba te wyliczenia są niekonsekwentne i błędne. W obu przepisach jest mowa o zawieraniu umów ubezpieczenia za pośrednictwem infolinii zakładów ubezpieczeń i innych podmiotów. Z analizy celowościowej wynika, że prawdopodobnie chodzi o zawieranie umów ubezpieczenia przez infolinie ubezpieczycieli jednak po zastosowaniu interpretacji językowej można dojść do wniosku, że chodzi o infolinie prowadzone przez inne podmioty niż ubezpieczyciele. Mogą więc istnieć dwie kategorie infolinii, prowadzone przez ubezpieczycieli i przez inne podmioty. Pierwsza kategoria pokrywa się kategorią pracowników etatowych, druga – z pozostałymi. Tak więc ubezpieczenie zawarte przez pracownika etatowego ubezpieczyciela może zostać zakwalifikowane do co najmniej dwóch kategorii. Niestety, brak kategorii, do której można by przyporządkować umowy ubezpieczenia zawierane przez członków zarządu

---

⁴⁷ Par. 4 pkt. 3. Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18.08.2007 w sprawie danych gromadzonych w bazach danych tworzonych przez Polską Izbę Ubezpieczeń, Dz.U. 2007, nr 159, poz. 1119.

⁴⁸ Par. 4 pkt. 2 lit. a oraz par. 4 pkt. 3 lit. c Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18.08.2007 w sprawie danych gromadzonych w bazach danych tworzonych przez Polską Izbę Ubezpieczeń, Dz.U. 2007, nr 159, poz. 1119.

i prokurentów ubezpieczyciela, którzy nie zawsze posiadają status pracownika.

W obu zapisach powtarzają się określenia (bez ich definiowania) *agent* i *broker*, ale należy uznać, że chodzi o agenta ubezpieczeniowego i brokera ubezpieczeniowego. Pojęcia te są zdefiniowane w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Niestety, w polskim prawie brak definicji multiagenta. Można jedynie domyślać się, że chodzi tu o agenta ubezpieczeniowego. Jednak możliwe są tu co najmniej dwie możliwe interpretacje. Multiagentem może być agent ubezpieczeniowy, który ma zawarte, co najmniej dwie umowy agencyjne z ubezpieczycielami (niezależnie, czy są to zakłady ubezpieczeń tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, czy innych działów), albo agent ubezpieczeniowy wykonujący czynności agencyjne na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej⁴⁹.

W rozporządzeniu jest mowa o umowach ubezpieczenia zawieranych za pośrednictwem instytucji finansowych. Kodeks spółek handlowych określa, że instytucjami finansowymi są banki, fundusze inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych lub powierniczych, narodowe fundusze inwestycyjne, zakłady ubezpieczeń, fundusze powiernicze, towarzystwa emerytalne, fundusze emerytalne, domy maklerskie⁵⁰. Dziwi więc wyszczególnienie w par. 4 pkt. 3 lit. c banków obok instytucji finansowych. Rozporządzenie nie odnosi się też do faktu, że te podmioty mogą pośredniczyć w zawieraniu umów ubezpieczeń jako agenci ubezpieczeniowi lub brokerzy ubezpieczeniowi.

Na koniec należy wspomnieć o braku definicji pośredniczenia. W rozporządzeniu jest mowa o umowach ubezpieczenia zawieranych za *pośrednictwem* co rodzi kolejny problem z interpretacją. Można ten zapis interpretować dwojako – jako pośredniczenie na rzecz lub też pośredniczenie na rzecz i w imieniu.

Reasumując – ze względu na powyższe błędy (szczególnie możliwość przypisania podmiotu pośredniczącego w zawieraniu umów ubezpieczenia do kilku kategorii oraz możliwość różnej interpretacji niektórych zapisów) rozporządzenie nie gwarantuje rzetelnych informacji o kanałach dystrybucji ubez-

---

⁴⁹ Por. T. M i n t o f t - C z y ż, *Anachroniczna definicja pośrednictwa*, „Gazeta Bankowa” 2004, marzec; „Biuletyn Roczny. Rynek Ubezpieczeń” 2008, Tablica 22. Rejestr agentów ubezpieczeniowych.

⁵⁰ Art. 4 Kodeks Spółek Handlowych, Dz.U. 2000, nr 94, poz. 1037.

pieczeń. Rozporządzenie zamiast opisywać kanały dystrybucji ubezpieczeń, raczej, w sposób dość chaotyczny, wymienia podmioty, które mogą pośredniczyć w zawieraniu ubezpieczeń. Na dodatek rozporządzenie nie jest do końca zgodne z ustawą o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Należy też powtórnie zaznaczyć, że zbierane są informacje jedynie o podmiotach pośredniczących na rzecz ubezpieczycieli działu I.

Dodatkowo Polska Izba Ubezpieczeń, opracowując dane⁵¹, popełniła kolejne błędy. Na przykład podając dane dotyczące składki przypisanej brutto w dziale II – kanały dystrybucji agentów ubezpieczeniowych podzielono na osoby fizyczne i na osoby prawne. Natomiast osoby prawne podzielono na banki, SKOKI, pozostałe podmioty bez osobowości prawnej oraz przedsiębiorców (art. 10 ustawy pośrednictwie). Powyższe wyliczenie zawiera kilka błędów. Największym wydaje się zaliczenie podmiotów bez osobowości prawnej właśnie do osób prawnych. Niedopuszczalne jest też zaliczenie przedsiębiorców działających na podstawie art. 10 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym do osób prawnych. Abstrahując od tego, że art. 10 został już dawno wykreślony, nigdy nie istniał wymóg, aby ci przedsiębiorcy byli osobami prawnymi.

Według Polskiej Izby Ubezpieczeń sprzedaż bezpośrednia dokonywana jest przez pracowników, Internet, telefon i inne. Ciekawostką jest, że sprzedaż w dziale „inne” za rok 2009 wynosi prawie 8 razy więcej niż przez Internet – mimo to nie jest wyjaśnione, czym są inne kanały dystrybucji bezpośredniej. Zakładam, że członkowie zarządów i prokurenci nie zawierają aż tak dużo ubezpieczeń. Obok sprzedaży bezpośredniej i pośredniej wyróżniono jeszcze inne kanały dystrybucji. Te błędy powodują, że powyższe zestawienie ma małą wartość merytoryczną.

Ze względu na szerokie uprawnienia kontrolne⁵², zakres danych, jakie posiada⁵³, najważniejszym organem do analizy kanałów dystrybucji jest Komisja Nadzoru Finansowego. KNF co roku publikuje „Biuletyny Roczn-

---

⁵¹ *Raport Polskiej Izby Ubezpieczeń Ubezpieczenia 2009*, www.piu.org.pl

⁵² Więcej na ten temat: A. D a s z e w s k i, *Komentarz do ustawy z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej*, w: *Prawo ubezpieczeń - ustawy z komentarzem*, red. S. Rogowski, Warszawa: Poltex 2004, s. 236 n.

⁵³ Więcej na ten temat: M. M a l i s z e w s k a, *Komentarz do ustawy z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej*, tamże, s. 207 n.

ne”⁵⁴. Dane są publikowane w podziale na ubezpieczenia na życie i pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. Z analizy biuletynów z danymi za lata 2004-2008 wynika, że zestawienia zawierają pewne błędy i nieścisłości.

W danych przedstawionych przez organ nadzoru ubezpieczeniowego za 2004 r. spośród agentów ubezpieczeniowych zostały wyróżnione banki. Ze względu na zapisy w rozporządzeniach wydanych na podstawie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym⁵⁵ należałoby uzupełnić ten zapis o spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. W tabeli 1. zabrakło agentów morskich oraz maklerów morskich (na mocy art. 3 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym do dnia 31.12.2005 przepisów ustawy nie stosowało się do tych podmiotów w zakresie pośrednictwa lub wykonywania umów ubezpieczenia morskiego).

W danych za rok 2008 pojawiają się pozycje mówiące o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, bowiem mimo zmiany rozporządzeń⁵⁶ ich zapisy nadal tak samo traktują banki jak i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.

W tabeli prezentującej kanały dystrybucji ubezpieczeń działu II pojawia się pozycja o bardzo długiej nazwie: *agenci ubezpieczeniowi pośredniczący przy zawieraniu umów ubezpieczenia, które pozostają w bezpośrednim związku z ich podstawową działalnością i nie wymagają szczegółowej wiedzy w zakresie ubezpieczeń, oraz gdy czas trwania umowy ubezpieczenia nie przekracza 12 miesięcy, wykonujący czynności agencyjne przy pomocy osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę*. Jest to nic innego jak kategoria agentów „zwolnionych”, o których była mowa wcześniej. Ze względu na brak jedno-

---

⁵⁴ Dostępne m.in. na stronie internetowej Komisji Nadzoru Finansowego pod adresem: http://www.knf.gov.pl/rynek_ubezpieczen/Dane_o_rynku/Dane_roczne/index.html Dane w tabelach 1-4 pochodzą właśnie z tej strony. Stan na dzień 01.01.2010.

⁵⁵ W szczególności chodzi o Par. 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5.12.2003 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania, Dz.U. 2003, nr 217, poz. 2131; par. 2 pkt 4 Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru, Dz.U. 2003, nr 211, poz. 2068.

⁵⁶ Zob. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18.09.2006 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru, Dz.U. 2006, nr 178, poz. 1316; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania, Dz.U. 2005, nr 125, poz. 1053.

znacznego zapisu, na podstawie którego ci agenci ubezpieczeniowi działają, organ nadzoru zdecydował się na tak długą nazwę. Brak jednak osobnej kategorii podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym.

We wszystkich zestawieniach brak pozycji mówiącej o umowach ubezpieczenia zawieranych przez prokurentów i członków zarządu ubezpieczyciela, którzy przecież nie muszą być pracownikami etatowymi ubezpieczyciela⁵⁷. Nie ma też podziału, analogicznego jak dla agentów ubezpieczeniowych, brokerów ubezpieczających działających, jako osoby prawne, na banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz pozostałe osoby prawne⁵⁸. Chociaż być może jest to spowodowane faktem, że żaden bank ani spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa nie uzyskała statusu brokera ubezpieczeniowego.

Niestety, mimo że liczba podmiotów, które mogą zawierać umowy ubezpieczenia w imieniu i na rzecz ubezpieczyciela, ma charakter zamknięty, zawsze istnieje pozycja „inne kanały dystrybucji”. Do 2003 r. do innych kanałów dystrybucji wliczano zawieranie umów ubezpieczenia za pomocą telefonu oraz przez Internet⁵⁹. Po 2003 r. te sposoby są wymienione osobno. Prawdopodobnie jest to spowodowane rozwojem tych nowoczesnych sposobów dystrybucji. Należy jednak wspomnieć, że wartość składki przypisanej brutto nie w pełni odzwierciedla znaczenie tych kanałów dystrybucji. Wiele osób używa tych narzędzi do zapoznania się z warunkami ubezpieczenia oraz do wyliczenia należnej składki. Z tych narzędzi korzysta również wielu pośredników ubezpieczeniowych⁶⁰, czasem ubezpieczyciele zakładają spółki zależne, które oferują zawieranie ubezpieczeń przez telefon oraz przez Internet⁶¹.

---

⁵⁷ Por. C h r ó ś c i c k i, dz. cyt., s. 20.

⁵⁸ O bankach posiadających status brokera ubezpieczeniowego pisze Kubiak (dz. cyt., s. 91).

⁵⁹ Por. J. W i t k o w s k a, *Kanały dystrybucji usług ubezpieczeniowych*, Toruń: TNOiK 2008, s. 41.

⁶⁰ Za pomocą telefonu pośredniczył m.in. agent ubezpieczeniowy Call Center Poland SA; http://www.ccp.com.pl/CallCenterPoland/pl/Call_Center_Poland__Witamy_/ (stan na dzień 01.12.2009 r.). Również wielu agentów działało, wykorzystując Internet, np. BRE Bank S.A.; <http://www.mbank.pl/indywidualny/ubezpieczenia/> (stan na dzień 01.12.2009 r.).

⁶¹ Taką spółką jest np. Allianz Direct New Europe Sp. z o.o. – spółka należąca do Grupy Allianz; <https://www.allianzdirect.pl/ubezpieczenia/pytania-o-ubezpieczenia.html> (stan na dzień 01.12.2009 r.).

Mimo tak wielu kategorii pośredników ubezpieczeniowych i sposobów zawierania umów ubezpieczenia zawartych w przepisach nikt nie zbiera danych na temat pośredników ubezpieczeniowych działających w Polsce na podstawie art. 16 i 31 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, przez co brak jest informacji, ilu z tych pośredników faktycznie działa oraz jaki jest przypis składki zebranej przez nich.

PODSUMOWANIE

Gruntowną nowelizację ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym prawdopodobnie spowoduje uchwalenie nowej dyrektywy dotyczącej pośrednictwa ubezpieczeniowego (IMD II). Prace nad tym aktem są już zaawansowane. W kwietniu 2011 r. Komisja Europejska w ramach Europejskiego Komitetu ds. Ubezpieczeń i Emerytur przedstawiła projekt zmiany dyrektywy w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego. Niestety, nowa dyrektywa nie zobowiąże Polski do zmiany rozporządzeń regulujących opisujących kanały dystrybucji ubezpieczeń.

Najistotniejszą zmianą zaproponowaną przez Komisję Europejską jest objęcie wymogami dyrektywy bezpośrednich kanałów dystrybucji ubezpieczeń. Wszystkie osoby zaangażowane w dystrybucję bezpośrednią miałyby posiadać odpowiednią wiedzę i właściwe umiejętności do dystrybucji ubezpieczeń.

Projekt wprowadza również definicję pojęcia dystrybucji bezpośredniej. Jest to działalność ubezpieczyciela lub jego pracownika, za którego działania odpowiedzialność ponosi ubezpieczyciel, w zakresie „sprzedaży” ubezpieczeń. Wprowadza się również definicje takich pojęć, jak *outsourcing*, klient, wynagrodzenie, małe i średnie przedsiębiorstwa, porada ubezpieczeniowa, rzetelna porada ubezpieczeniowa, sprzedaż produktu ubezpieczeniowego bez porady, produkt ubezpieczeniowy. Zmieniono definicje pojęć: *zakład ubezpieczeń*, *zakład reasekuracji*, *duże ryzyka*, *przyjmujące państwo członkowskie*, *trwały nośnik informacji*. Sprecyzowanie, co oznaczają powyższe pojęcia, z pewnością wpłynie pozytywnie na prawo państw członkowskich. Pozwoli uniknąć wielu wątpliwości interpretacyjnych.

Trudno dziś wyrokować, jaki kształt przyjmie nowa dyrektywa w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego. Powyższe omówienie zmian w dyrektywie jedynie sygnalizuje niektóre problemy. Już teraz trzeba analizować dotychczasowe i przyszłe regulacje prawne, aby uniknąć błędów podczas nowelizowania polskich przepisów dotyczących dystrybucji ubezpieczeń.

Po przeprowadzeniu analizy obowiązującego prawa oraz literatury dotyczącej przedmiotu publikacji udowodniłem, że nowe regulacje prawne dotyczące dystrybucji ubezpieczeń, przyjęte w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym, nie są zgodne z innymi aktami prawnymi dotyczącymi tego zagadnienia. Ze względu na brak logiki i porządku w regulacjach nie ma wiarygodnych danych, jak w rzeczywistości wygląda dystrybucja ubezpieczeń w Polsce. Istnieje konieczność dostosowania innych aktów prawnych do aktu prawnego wyższej rangi, jakim jest ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Zmian wymaga również podejście instytucji gromadzących i opracowujących dane.

BIBLIOGRAFIA

- B a ł a s z P., S z a n i a w s k i K.: Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym, Kraków: Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. 2005.
- C h r ó ś c i c k i A.: Agent nie może być brokerem, „Gazeta Ubezpieczeniowa” 2003, nr 44.
- C h r ó ś c i c k i A.: Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym z komentarzem, Bydgoszcz–Warszawa: Oficyna Wydawnicza Branta 2004.
- C z u b a ł a A.: Dystrybucja produktów, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne 2001.
- <http://www.knf.gov.pl>
- K o t l e r Ph., Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola, Warszawa: Gebethner i Ska 1994.
- K o w a l e w s k i E.: Broker ubezpieczeniowy w świetle regulacji prawnej – zagadnienia cywilnoprawne, „Prawo Asekuracyjne” 1996, nr 1.
- K o w a l e w s k i E.: Pośrednictwo ubezpieczeniowe, w: *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, red. Wąsiewicz, t. I, Bydgoszcz: Oficyna Wydawnicza Branta 1994.
- K o w a l e w s k i E., S a n g o w s k i T.: Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Komentarz, Warszawa: LexisNexis 2004.
- K u b i a k A.: Umowa ubezpieczenia na rzecz osoby trzeciej i na cudzy rachunek, Bydgoszcz–Toruń: Oficyna Wydawnicza Branta 2008.
- K u f e l - S i e m i ń s k a A.: Właściwości kanałów dystrybucji usług ubezpieczeniowych, Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu 2005.
- M i n t o f t - C z y ż T.: Anachroniczna definicja pośrednictwa, „Gazeta Bankowa” 2004, marzec.

- M o n k i e w i c z J., P a z i o N.: Marketing ubezpieczeniowy i komunikacja marketingowa, w: J. M o n k i e w i c z, *Podstawy ubezpieczeń*, t. III, *Przedsiębiorstwo*, Warszawa: Poltex 2003.
- N o w o t a r s k a - R o m a n i a k B.: System dystrybucji jako istotny element w funkcjonowaniu polskich firm ubezpieczeniowych, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2000, nr 3-4.
- O t t o R., O t t o J.: Dystrybucja w strategii marketingowej firmy ubezpieczeniowej, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 54(1996).
- P r z e w a l s k a K., O r l i c k i M.: Nowe prawo ubezpieczeń gospodarczych, Bydgoszcz–Warszawa–Poznań: Oficyna Wydawnicza Branta 2004.
- P r z y b y t n i o w s k i J.: Pośrednictwo ubezpieczeniowe w Polsce na tle regulacji obowiązujących w Unii Europejskiej, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im Oskara Langego we Wrocławiu 1999.
- P r z y b y t n i o w s k i J.: Problem etyki pośrednictwa ubezpieczeniowego, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2001, nr 1-2.
- R a t a j c z a k M.: Dystrybucja ubezpieczeń przez Internet, Warszawa: Fundacja „Warta” 2001.
- R o g o w s k i S. (red): Prawo ubezpieczeń – ustawy z komentarzem, Warszawa: Poltex 2004.
- R u t k o w s k i A.: Dystrybucja usług ubezpieczeniowych, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 1993, nr 10-12.
- Ubezpieczenia 2009 Raport Polskiej Izby Ubezpieczeń, www.piu.org.pl
- W i t k o w s k a J.: KanaleY dystrybucji usług ubezpieczeniowych, Toruń: TNOiK 2008.

Akty prawne

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/92/WE z 9.12.2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego, Dz.Urz. nr L 9 z dn. 15.01.2003 r.
- Kodeks Spółek Handlowych, Dz.U. 2000, nr 94, poz. 1037 z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12.11.2003 r. w sprawie sposobu składania wniosków o wpis do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz zgłaszania zmian danych objętych tym wpisem, Dz.U. 2003, nr 211, poz. 2053.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18.08.2007 w sprawie danych gromadzonych w bazach danych tworzonych przez Polską Izbę Ubezpieczeń, Dz.U. 2007, nr 159, poz. 1119.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18.09.2006 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru, Dz.U. 2006, nr 178, poz. 1316.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania, Dz.U. 2005, nr 125, poz. 1053.

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18.09.2006 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru, Dz.U. 2006, nr 178, poz. 1316.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz sposobu udostępniania informacji z tego rejestru, Dz.U. 2003, nr 211, poz. 2068.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4.07.2005 r. w sprawie sposobu składania wniosków o wpis albo o zmianę wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz wykazu dokumentów dołączonych do takich wniosków, Dz.U. 2005, nr 125, poz. 1052.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5.12.2003 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania, Dz.U. 2003, nr 217, poz. 2131.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7.07.2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania, Dz.U. 2005, nr 125, poz. 1053.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), Dz.U. nr 251, poz. 1885.
- Ustawa z dnia 18.02.2005 r. o zmianie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2005, nr 48, poz. 447.
- Ustawa z dnia 18.09.2001 r. Kodeks morski, Dz.U. 2001, nr 138, poz. 1545 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej tekst ujednoczony, Dz.U. 2010 r., nr 11, poz. 66 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 22.05.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym Dz.U. 2003, nr 124, poz. 1154, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 8.07.2005 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, Dz.U. 2005, nr 167, poz. 1396
- Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 7.11.1995 r. w sprawie określenia warunków zwalniania niektórych osób wykonujących działalność agencyjną od obowiązku jej wykonywania przy pomocy osób fizycznych posiadających zezwolenie Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego, M.P. 1995, nr 59, poz. 661.

DELIVERY CHANNELS OF ECONOMIC INSURANCE

S u m m a r y

Economists and lawyers are dealing with analysis of delivery channels, however all the time a penetrating analysis is missing. Researchers are creating their definitions of the delivery channel, they are leading different divisions intermediaries. There are a few legal documents concerning distribution of insurance in the Polish law but they contain a lot of errors, they are often contrary to oneself. To analyse delivery channels of insurance belongs in accordance with the act of 22 May 2003 on insurance mediation.

Słowa kluczowe: ubezpieczenia gospodarcze, dystrybucja.

Key words: economic, insurance, distribution.